

„EDINOST“

Izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 8 uri zjutraj.

„Edinost“ stane:
za vsa leta gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.— „ 4.50
za četrt leta „ 1.50 „ 2.25
Z „Novičarjem“ vred:
za vsa l-to gl. 7.—
za pol leta „ 3.50
za četrt „ 1.75

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov. — „Novičar“ pa po 2 nov.

EDINOST

Oglas in oznanila se računajo po 6 nov. vrstica v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu Piazza Caserma št. 2. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejemajo upravništvo Piazza Caserma št. 2. Odprte reklamacije o proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

— V edinosti —

Neopravičena strogost na jedni, pregrešna popustljivost na drugi strani.

(Ivirni dopis.)

S Kranjskega, 12. jan.

Ligaši v „Slovenca“ zadnji čas zopet bolj mahajo po slovenskih duhovnih in neduhovnih, kateri ne trobijo v rog njihove politične neizmotljivosti. Tudi vrla „Edinost“ jim močno preseda, ker jim odkriva resnico. Zato pa vedno bolj podobni postajajo obsedencu. Cele golide črnega strupa so že izbruhali nad slovenske „liberalce“ in „radikalce“, katere jim ustvarjajo zmehčani možgani. Z novim letom so si pa kupili od francoskih in italijanskih rudečkarjev še par sodcev rudeče barve iz framasonskih lož. Po jedni strani črni, po drugi pa strahovito rudeči jim morajo biti in morajo biti te zoprne slovenske pošasti. Ali so pa res Slovenci taki? Ali je res kranjska dežela že postala framasonska? Do danes še nel Marsikaj slabega smo že Kranjci videli in slišali, ali tega doslej še nismo čuli, da bi imeli tu kakega framasona. Celo njih nauki so bili do novega leta skoraj popolnoma neznan. V mnogih in dolgih člankih pa daje sedaj „Slovenec“ o tej nedolovski družbi in njenih namenih natančne pouke. Da, še več! Framasoni so mu baje že vsi Slovenci, ki niso njegovi naročniki. In, če še niso, naj se le ustavljajo, postati morajo, prej ne bo miru! Ni čuda, da je med kranjskimi duhovni mnogo „morilcev“ in „tatov“, saj je „Slovenec“ že dokazal, da so framasoni, in tedaj je oni mož prav imel, ki jih je tako krestil. Ravno ta list rad govori o pohujšanji, katero se godi od strani radikalnih slovenskih časopisov. Sam pa še veliko strašnejše pohujšuje, ko po krivici blati svoje duhovne sobrate pred ljudstvom, in verni tovariš, nemškoliberalni „Laibacher Wochenblatt“, mu z veseljem pritrkuje. Še celo ljudje, ki se ne vtikajo

v politiko, pravijo: „gotovo je zašel „Slovenec“ na napačno pot, ker brezverski „Wochenblatt“ ponatiskuje in odobrava njegove napade na duhovne“. Tako daleč je še pri nas dozorela katoliška zavest, katero je zasejal dr. Mahnič.

In vendar bi prava katoliška metla, ki ometa smeti in skrbi za večni blagor vseh narodov jednako, tudi na Kranjskem lahko našla kaj potrebnega posla. Pri Nemcih namreč še več, kakor pri Slovencih. Pometati naj bi začela na primer s Kranjskega, in posebno iz Ljubljane, nemške brezverne in židovske časopise. Te nesnage se naroča za Ljubljano več, kakor „Slovenca“ in „Naroda“ skupaj. In kaj se stori zoper njo? Mahničani doslej še niso obrnili niti jezika, niti peresa. Celo prijazno občujejo z nemškutarji, ti ljubeznjivi duhovni pastirji. V resnici liberalni nemškutar sedel sedaj v varnem zavetju, ubogi slovenski trpin pa, ki daruje svoje žulje za gmotni blagor svojega naroda, je že zaradi tega obsojen v pekel. Liberalizem je greh, še hujši greh je pa pri „Slovenca“ narodnost, in to le pri „Slovenca“!

Ismed mnogih slučajev naj navedem še jednega, ki kaže Mahničanov srčnost v pravi luči. Dne 8. t. m. se je vrnila slovesna instalacija novega luteranskega župnika v Ljubljani. Verska strpljivost je sicer lepa čednost, toda, tu je je bilo že čez mero. Pri tej slavnosti v luteranski cerkvi so katoliški nemški turnarji „veličastno“ prepevali in imel je, kakor poroča uradni list, „der als Kanzelredner gefeierte Superintendent Schack eine tiefempfundene, zu Herzen dringende Ansprache“. Hren I. bi bil tako pisanje v ljubljanski cerkvi sv. Petra treščil raz leco. Našim Hrenovcem pa tak hren ne gre v nos, dasiravno ga imajo pred nosom, marveč čitajo „v sroce segajoče“ povelicevanje luteranskih pridig v katoliški Ljubljani z molčečo zadovoljnostjo. Mislijo si, saj je

sta imela v svoji glavi vso vednost svojega časa in se bolj ali manj odlikovala v mnogih znanostnih strokah. Dandanes bi bilo kaj lahko na stotine, kaj pravim! . . . na tisoče takih znamenitih mož iztakniti. No že Aristarh, veliki kritik, je tožil pred 2000 leti, da so nekdanj komaj sedem modrecev našli na svetu, v njegovem času pa da bi vsak naletel komaj sedem nevednežev. Stari gramatik govori že popolnoma moderno. Ali ne bi jih bilo tudi v naših časih težko najti sedem, kateri bi toliko poguma imeli, da bi rekli: „To in te reči ne razumem“?

Javno življenje je postalo govorišče, o kateremsi vsak domišljuje, da sme stopiti vanje. Nesposobnost in nevednost motita le malokoga, da bi se javno ne kazal. Nagon govoriti, nagon kazati razumnost in zanimanje za reč, ironično tako zvani nagon do del — on tepta najvažnejše, reč samo, z nogami. Navidezno zanimanje za reč je krinka ničemurnosti in kričava blebetavost krinka površnosti. Nevednost takih ljudi nima nič vesti, katera bi ji velevala: „Tu molči, kajti o tem ne razumeš nič!“ Treba je namreč nekoliko razbornosti, da vidimo, da nič ne vemo. Predno ne potrkaš na vrata, ne moreš znati, ali so zaklenjena. „Spoznati“, pravi Montaigne, „da si storil

bil vse to nemško in pri Nemcih ni mogoče pohujšanje. In če bi tudi bilo, naj bo, kaj nam mar! Poskusite pa Vi, gospod urednik, kaj podobnega napisati o slovanski pravoslavni cerkvi tržaški, in, dasiravno pravoslavni smote niso tako velike, kakor luteranske, nastal bo tak ogenj po hišah Mahničanov, da bode iz Trsta lahko videli na šenklavsko uro v Ljubljani in na semeniško v Gorici.

Toliko za danes, da Primorci spoznate, koliko mero človeških slabostij imajo ti naši čudni svetniki, ki si upajo noč in dan sedeti na sodnem stolu in mahati z žezlom celo ob bregove jadranskega morja. Srčnost jim je prva katoliška čednost, toda le v političnem boju proti svojim slovenskim bratom. Zatorej, mahajte Mahničani:

O, le naprej! O, le naprej!

Dokler je Slovencev kaj.

Nekdo, ki je gotovo tako dober katolik, kakor prvak sam mej ligaši.

Naši poslanci in položaj.

Govoril poslanec prof. Fr. Šuklje v 183. seji drž. zbora dne 15. decembra t. l.

(Konec.)

Ako pa gre za koalicio, za ustop levice v tako koalicijsko veščino, kakršno zahteva, moram reči: rebus sic stantibus. Zgoditi bi se morale najkorenitejše spremembe v mišljenju te stranke, predno bi taka koalicijska veščina z levice nehala biti vedna nevarnost za nenemške narode te države. (Odobranje.)

Ne maram svojega govora neprimerno raztegniti, zato naj mi bo dovoljeno omeniti le nekatere reči in to z ozirom na neposrednega mojega gospoda predgovornika od mladočeške stranke (dr. Kramar). Priznavam, da ima mladočeška stranka neprecenljivo prednost, živo izvirnost in —

ali rekel kaj neumnega, to ni nič posebnega. Človek se mora tudi zavedati, da je budalo — to je veliko tehtnejši in važnejši nauk. Njega, ki je to pisal, najpoštenejšega moža Francosa, imenoval je Jurij Krištof Lichtenberg, ta najpoštenejši mož Nemčije, dobrovoljnega blebeteča. Blebeteča sta bila oba, ta dioskurna dvojica humora. Ali njiju blebetanje je bilo tako, da ju je ves svet zvesto poslušal, imelo je samo to napako, da je premalo časa trajalo. Montaigne-ovih in Lichtenbergovih zvezkov imamo premalo. Bavila sta se moža s stroko, kateri je prav mala ljudi večjih, s spoznavanjem ljudi. V tej stroki sta dosegla pač največjo virtuznost na vesoljnem svetu, zatoraj naj o navadah in običajih blebetata, kolikor in dokler se jima ljubi — vedno bode človek zvesto poslušal. Njima ni bilo blebetanje, ampak reč sama govorjenja namen.

Dandanes reč ne velja nič, a ničemurnost osebe vse. Ljudje govore brez pameti, in ker je razsodnih poslušalcev manj nego kratkovidnih, godi se tako brez konce in kraja v veselje množici, ki slepila ne vidi in jo mami le puh „spretnega“ govora: dare pondus oratio idonea fumo.“ Prejénje

Po domače bi se reklo: govorjenjem se lahko meče prah v oči.

kar rad konstatiram — sposobnost in veselje za delo. O programu ne maram danes polemizirati. Le previdno naj opozorim na nekaj, o čemur se bomo kdaj še meniti morali, prav ker želimo ikreno zveze s Čehi, s katerimi nas vežejo tolike narodne vezi. Zato, gospoda moja, naj vas le previdno opozarjam na to, da bo treba korenitega pojasnila, da se odpravi navidezno nasprotstvo mej tistimi, ki se poganjajo za historično pravo in mej tistimi od nas, ki zagovarjajo naravno pravo, ker jo historično pravo za nas samo velika krivica.

Z druge strani nam tudi ni zameriti, če mi zastopniki alpskih in kraških dežel, reči smem brez ozira na narodnost, prav resno uvažujemo gospodarske posledice državnopravne samostalnosti sudetskih dežel. Upam pa, da bo moči najti dotični modus, samo nekaj bi omenil gospodu predgovorniku.

On je sam o tem govoril, da se drži mladočeška stranka programa stare desnice.

Samo akademično naglašanje tega programa uam nič ne koristi in jaz vsaj sodim, da Mladočehom ne bo preostalo drugega nič, kakor zapustiti stališče neplodne negacije; kakor vsaka velika politična stranka, morali bodo iskati pozitivnih političnih pridobitev, te pa bo doseči dosti lažlje v zvezi s sorodnimi elementi na desni, kakor v zvezi z drugimi strankami.

Naj primerjam dve spomina vredni izjavi: Izjavo načelnika poljskega kluba in ono odličnega govornika mladočeškega kluba, dra. Herolda. Nj. ekscelenca gospod pl. Jaworski je rekel:

„Poslanci česke narodnosti iz Češke niso premenili svoje narodnosti, ampak svojo politiko, politiko, katere so se držali iz začetka, politiko odločne opozicije in politiko glede mejnarodnih razmer, proti jedni in proti drugi se moramo odločno izjaviti.“

Tako se je izjavil poklicani govornik

čase so vprašali volilci svojega poslanca: „Od kod si prišel, kdo si in kaj znaš?“ — Danes zadostuje že popolnoma, če je poslanec istega strankarskega mišljenja, kakor njegovi volilci, in spoznajo ga za sposobnega, da se o vseh rečeh, katere pridejo na vrsto v kakem narodnem zastopu, takoj oglasi — brez strokovnega znanja, brez študij, brez duhovitosti. Znan vzgled te vrste ljudi so nekateri, katerim je samo treba, da se okopljejo v smajev krvi antiliberalizma, in takoj se jim na redi rožena prevlaka, katera prikriva pomanjkljivost njih značaja in znanja. Ti ljudje se vtihotapijo s kakim gaslom, katero tem močnejše na množico vpliva, čim bolj surovo in nenravno je, v javno življenje, izpodkopljejo dostojnost občevanja in bi govorno pravico neizmerno diskreditirali, ko bi že diskreditovana ne bila s tem, da je, kakor že preje omejeno, zamrl ves čut za dolžnost molčanja.

Vsakdo se mora čuditi, kako zelo pomenjuje spoštovanje do strokovnega znanja. Marsikdo, ki je hitro prebral kako motivno poročilo, ali se je razgovarjal v gostilni, ali povohal kako vednostno knjigo, pa se že drzne nasprotovati stvarnim razmotrivanjem, dobro premišljenim izjavam

PODLISTEK.

O dolžnosti molčanja.

Če premišljujemo, po čem se mi novodobneži razlikujemo od svojih dedov in pradedov, vidimo, da smo veliko bolj blebetavi. Evropa je dandanašnji en edin velik forum, na katerem jih prav veliko blebota, a jako malo molči. Pregovor o zlatem molčanju ni več v čisljih, ampak vsak si lasti pravico, da sme govoriti, ali razločneje povedano, da se sme v vsako reč vmešavati. Prvi nauk, s katerim so stari Mehikanci novorojenčke pozdravljali, se je glasil: „Trpi, prenašaj in molči!“ Pri nas je baš narobe. Naše gaslo slove: „Ne trpi ničesar in povsod katero reči!“

Po tem načelu se seveda ravnaajo ljudje, ki si veliko domišljujejo in menijo, da so duhoviti. In takih domišljivocev je dandanes veliko v Evropi: vsak misli, da vse razume. Strokovnjaško znanje je malo v čisljih. Ljudje ne čutijo več dolžnosti, da jim je molčati, ampak le še pravico, da smejo govoriti. Zgodovinar je s težavo našel izmed učenjakov vseh časov dva, katerima je nadel častno ime mnogo-vedca ali polyhistora, to je človeka, ki

merodajne frakcije Poljakov. Posl. dr. Herold odgovoril je na to nastopno:

„Češki narod se ni nikdar branil zvez in koalicij z enakomislečimi strankami. Tudi mi tega nismo nikdar storili, čeprav smo morda zato večkrat uzrokov imeli. Tudi danes tega ne storimo. Česar pa ne čemo in ne maramo — odkrito bodi to povedano — to je priklopljenje k formaciji, ki nima druge svrhe, kakor ustanovitev vladne večine, bodisi z levico, kakršna večina je bila še te dni, bodisi zoper levico. To pa ne izključuje vkupnega delovanja s strankami na desni strani zbornice.“

Odkrito želim takega sodelovanja strank, a potrebno je jedno: Na stališči gole negacije ne morejo ostati. Ne zahtevamo, naj postanejo člani vladne stranke in trdimo, da tudi mi in naši somišljeniki nismo več vladna stranka. Mi sodimo vlado hladno. To pa, kar bi sneli in morali zahtevati, to bi bila stvarna sodba dotičnih predlog s stvarnega stališča, ne pa sodba s tistega strankarskega stališča, po kateri je jedini namen parlamentarni taktiki — podreti ministerstvo.

Pri koncu sem. Zaključiti morem svoj govor samo s tem, kar sem rekel že v začetku: da se mi razmere, kakor so se sedaj razvile, ne vidijo vzdržljive. Sedanje razmere so na škodo ugledu parlamenta, interesom prebivalstva in interesom države. Parlamentarno delovanje je tako rekoč popolnoma ponehalo. Prosim, pomislite, sedanje življenje tirja tudi od postavodajateljstva živahnjega dela. Najvažnejše predloge leže v odsekih in mi ne vemo, kaj bo se z njimi zgodilo. To so davčna predloga, pravosodne predloge in tiste predloge, katere so potrebne, da se odpomore sili obrtništvu in kmetijstva. Ako se pomislimo, da se za nami oglašajo tudi socialno vprašanje, tako je zadnji čas, da se s temi rečmi bavimo in potem socialnih reform to zaprečimo, kar bi sicer prišlo v obliki socialne revolucije. Parlamentarne razmere so morajo korenito premeniti. Meni ni mogoče pokazati način, kako naj se to zgodi, niti izreči upanja, da se bo zgodilo; to pa, kar mi je danes jasno, je, da je skrbeti za hipne potrebe in zato bodemo jaz in somišljeniki moji glasovali za budgetni provizorij. (Živahno in dolgočasno odobravanje in ploskanje na desni.)

DOPISI.

V Gorici dne 5. januarja. (Izv. dop.)
Vaš cenjeni list je že mnogokrat pojasnjeval goriške razmere; mnogo je povedal glede trgovine in največkrat zadel žebelj

dolgotrajne izkušnje z mogočno lahkomi-selustjo in žalibog tudi z osobnimi žalit-vami, tako da skoro lahko rečemo, da čim odurneje kdo govori, tem manje razume o stvari. Gotovo diplom ne premore vsega. Diplomovani razum nikakor še ni bister razum. Pa na jedni strani je, predno kdo o kakem predmetu sodi, vselej potrebno, da natančno prouči vso stvar; na drugi strani so pa tudi reči, kojih umeva vse zahteva popolnoma določeno izobrazbo, brez katere jih človek, bodisi še tako bistroumen, nikakor ne more razumeti. O tem, je-li kaka voda zdrava ali ne, ne more nihče drug rassoditi, nego zdravnik, kateri razume bakterijologična in kemična sredstva za preiskavanje. Vsak drugi, kdor hoče o tej reči izreči merodajno sodbo, boče morebiti kratkočasen, pa venderle blebetač.

Ko je imel Cicero nekoč javno govoriti, ni vtegnil reči natančno proučiti, in zato je bil zelo nemiren. Pa pride rob in mu naznani, da so zborovanje odložili. Najslavnejši govornik Rimljanov, mojster zgovornosti je bil tega sporočila tako vesel, da je v zahvalo za to roba osvobodil. Naši Ciceroni niso toliko natančni. Oni znajo vse in razumejo vse brez študij. Njim je lahko govoriti o vodi, trgovini, narodnem

na glavo. Tega pa vendar še niste povedali, da je tu neka gospoda, ki posebno glede trgovine marsikaj olepšuje. Imel sem priliko govoriti z narodnimi trgovci, a jako presenečen sem bil po njih odgovorih. Vsi so se pritoževali posebno čez gospodo, koja si prilastuje pravico prvenstva. Med drugim mi je rekel nekdo: „Tu pri nas imamo dve stranki, ki se prav pridno rav-sati in kavšati med seboj, a na nas tr-govce in obrtnike pozabljata popolnoma. Koliko denarja, koliko časa in drugih stroškov nam požre ta prepir, med tem ko smo drugi pozabljeni. Nam v Gorici ni treba tega prepira za oslovo senco*), ker vsi smo Slovenci, vsi katoličani: razume se, da nekateri manj, drugi bolj uneti ter imamo skupnega sovražnika: lahonstvo. Dejanj teh in onih ne boče narod odobral po letih, ko prične mirno misliti. Če gre tako naprej, marsikaj bodemo morali opustiti, kar imamo Slovenci v rokah in marsikdo, ki je prišel trgovino ali obrt kot narodnjak, moral se boče umakniti iz Gorice ali pa tukaj propasti na svojo in narodovo sramoto.“

Nisem mislil, da je tako hudo, a danes sem zvedel po prijatelju slučaj, ki me prepričuje o tem. Imamo v Gorici narodnega fotografa, a prijatelj moj mi je pripovedoval, da skoraj gotovo odrine iz Gorice. Uzrok sem hotel vedeti in zvedel sem ga: ima premalo dela. Obstal sem: edini slovenski fotograf, v deželi kjer je $\frac{2}{3}$ Slovencev in le $\frac{1}{3}$ Lahov, nima dela, medtem ko živijo v Gorici trije laški fotografi. Iz tega se da sklepati, da naše občinstvo zahaja k nasprotnikom, a ne k našim. Gospoda, tako ne bodemo napredovali, ampak nazadovali.

Vem, da mi marsikdo poreče, da tuji boljše slikajo, a tudi vem, da vse se ne posreči in vse ne ponareči nikomur. Koliko slabih slik se je napravilo pri družih fotografih, koliko skupin se je tako ponarečilo, a vendar se to odpušča drugim, le našemu domačinu ne! Bil sem sam pričujoč, ko je naš fotograf dve gospodičini ničmanj nego šestkrat fotografiral, ne da bi bil on uzrok, ampak gospodičini sami sta se vselej ena ali druga zganili. Gospoda, kaj bi bil storil ptujec v takem slučaju?

Ne bi pisal toliko o tem, ako bi že naprej ne vedel, da za tim slučajem znado priti še drugi. Sedaj izgubimo fotografa, za kakošen dan koga družega itd., a mi niti ne pomislimo, da kar se danes opusti, ne osnuje se več najmanj 20 let. Za takošna

*) Gospod dopisnik, Vi se motite nekoliko, kajti prepir je nastal med nami, ne za oslovo senco, ampak ravno zato, ker nekateri nečejo pripoznati, da smo vsi Slovenci, vsi katolički in da se nam je vkupno bojevati proti skupnemu sovražniku. Op. ured.

gospodarstvu, šoli, umetnosti in vedi — nobena reč jim ne dela preglavice. Ti vsegavedneži govore brez pameti in glave, brez stvarnega znanja in brez stida (srama). Celo morje besedi porabijo, ne da bi reči sami količkaj koristili. Oni ravnaajo kakor v Ezopovi basni živali, ki so našle mrtvo truplo v morji in počele, ker niso mogle do njega priti, vodo piti. Od tistega časa jejbaje dobro menenje o njih postalo mnogo slabše. —

Z besedami: „Ko sem danes zjutraj ustal iz postelje“... prične lahko kak pikanten prizor v romanu, nikakor pa ne govori predsednika shodu, zbranemu le v resno posvetovanje. Predsedniku, kateri nas je v stanu s takim ogovorom iznenaditi, je pač le dolžnost — molčati.

Veleposestnik, kateri ubogim, v denarnih stiskah živečim kmetom za visoke obresti denar posojuje in na ta način marsikatero kmetijo uniči, je pač že a priori izgubil vso pravico posvetovati se o sredstvih in načinih, kako je zelo zadolženemu kmetijakemu stanu še pomagati. Tak veleposestnik ima pač le dolžnost — molčati, tudi če mu je kak sicer jako spoštljiv shod podelil besedo za predmet.

Kdor zna, kako se udanostne izjave

podjetja treba je glavnice in ko se vidi, da je v kakem kraju že kdo prepadel z enakim podjetjem, ne prične tako lahko drugi.

Treba je pomagati našim trgovcem in obrtnikom: treba je, da jih podpiramo s pridnim odjemanjem. Če tu ali tam nismo prav po naši želji postreženi, potrpiamo ter pomislimo, da tudi naši trgovci in obrtniki morajo prebiti razne ovire. Pomislimo le to, da večina naših morajo imeti stanovanja in štacune, oziroma delavnice, pri naših nasprotnikih, vsled česar morajo plačevati mnogo večje najemnine. Jaz poznam trgovca, ki mora plačevati od prostorov, za koje je plačeval njegov prednik 160 gld., nič manj nego 260 gld. In zakaj to? Kratok je odgovor na to: prednik ni bil Slovenec, ta je Slovenec. Dalje: naši trgovci so se ustanovili še le pred kratkim; mi nimamo svojih tvornic in zalog in so vsi naši nekako odvisni od ptujcev; in da ne uživajo posebnega zaupanja, zato skrbijo že naši nasprotniki, a oni kot stari trgovci uživajo vse zaupanje. Nekoje vrste blaga morajo naši kar tu kupovati od nam nasprotnih zalagateljev. Kako jih pestijo poslednji, si lahko mislimo, če se le na to spomnimo, da v Gorici imajo vse takošne zaloge najhujši iridentovci v rokah. Poznam enega tacihi zalagateljev, ki je imel navadno mladeniče-Slovence v svoji štacuni, a sedaj, ko po večem vsi hribovci kupujejo pri njem, jih je zamenil s Italijani; posebno v pisarni ima same iridentovce, ki se jako trudijo, da Slovence zmirjajo se „solafa“ in da se ustanovljajo „legine“ podružnice. Po tem, mislim, je lahko vsakemu umljivo, kako skrbijo taki ljudje za naše trgovce. Da bi se odpomoglo tem nedostatkom, skušalo se je ustanoviti konsurno društvo. Posrečilo se je nekemu gospodu toliko, da je povabil odbor „Rojanskega konsumnega društva“ da nam dade pojasnil, kako je osnovano njih društvo ter prispeli smo do tega, da smo izvolili osnovalni odbor. Od tega časa je „N. Soča“ mnogokrat sporočala o tem društvu, dopolnjeval se je odbor, obljubilo se je, da s pridetkom leta 1893. prične društvo delovati, a če tudi smo že v novem letu, vendar ni bilo do sedaj niti občnega zbora. Vse je zaspalo in Bog ve koliko časa boče še spalo. Mnogo se je govorilo, mnogo pisalo, a kaj smo dosegli? Dosegli smo le to, da naši nasprotniki še huje kljubujejo našim trgovcem in obrtnikom, mi jim pa še huje zabavljamo, ker nam ne morejo postreči, kot mi želimo. Gospoda, tako ne moremo napredovati.

Vem, da mi kdo poreče, da so osebe, ki imajo to stvar v rokah, s delom preobložene, da so odborniki pri več društvih; a če ne morejo vsega opravljati, naj pu-

prirejajo, ali kdor je celo sam sodeloval pri njih fabrikaciji, ta ima dolžnost — molčati, tudi ako je slučajno žurnalistični zastopnik one stranke, v koje interesu se te izjave kolportujejo. Te izjave so namreč tako dvomne vre nosti, da smelo rečemo: čim več jih znani dnevnik priobči, tem bolj padajo v kursu. Da, nit, dopisnik „od nekod“ jih ne spravi kvišku, akopram prav radi prisnavamo, da je on jako spreten interpret 4. Mojzesove knjige, v kateri je nekaj pisano o — proroku Balaamu.

Kdor se je na ramenih zavednih slovenskih volilcev povspel do častnega mesta, pa se pri oficijelnih prilikah poslužuje le nemškega jezika, temu je dolžnost — molčati ter svoje mesto prepustiti možu, kateri bo svoje vollice dostojneje zastopal in politični takt bolje razumel in kazal.

Doktor prava, kateri zatrjuje, da je Kristus svoje učence učil: „vera naj se ne nosi samo v srci nego i na jeziku“, je kriv — vedé ali nevedé — falzifikacije, in on ima dolžnost — molčati, tudi če zna sicer še tako lepo govoriti o „kristalizovani slovenski pameti.“ Pa ne bodimo pretrdi! Pravniki — in s takimi se je nam li tu baviti — so razvajeni na „olajšujoče

stijo drugim in naj se ne vrvajo v razne odbore. Kdor ni sposoben ali kdor ne more zadoščevati iz katerega koli uzroka odborniški časti, stori najbolje, da ne vsprejme odborništvu.

Toliko za danes, ker se mi vidi potrebno, da se stvar zopet oživi, da si tudi v gnotnem obziru utrdimo kako postojanko. Če bi se kdo morda čutil kaj žaljenega, naj mi odpusti ter veruje, da ko sem to pisal, nisem imel pred očmi oseb, ampak le stvar, koja se mi zdi toliko važna, da treba javno razpravljati o njej, kajti: več oči več vidi.

Politični pregled.

Notranja dežela.

Včeraj se je sešel zopet državni zbor, o novi kartelni večini, tej pristráni želji grofa Taaffe-a pa še ni ne duha ne sluha. Jedino, kar vemo, je to, da se vrše pogajanja mej gospodom ministrom-predsednikom in vodji raznih strank; o tem pa, ali so in v koliko posamične stranke pritrdele programu Taaffe-a, ne vemo ničesar. Pač pa slutimo, da so temu programu pritrčili — nemški liberalci. Ako je to res, podpisana je obsodba tega programa z naše strani. Do menjenja, da so namreč nemški liberalci pritrčili programu nove kartelne večine, sili nas uvodni članek, priobčen v nedeljski številki glav-nega glasila te stranke, „Neue Fr. Presse“, v kateri člankar dokazuje onim svojim somišljenikom, ki bi hoteli prenašati gore in hribove, da za sedaj ne kaže družega, nego vstopiti v novo večino, kajti s tem boče še najbolje varovali koristni nemštva. „Neue Freie Presse“ piše namreč: „Ako predpostavljamo, da program, izdelan po vladi, ne le, kakor se zatrjuje v obče, ne napada načel strank, ampak jih še pošteva, imamo-li potem kaj boljšega pričakovati od opozicije? Mislite-li, da bi bolje varovali našo narodno posest, ako bi jo vnovič izpostavili napadom kake klerikalno-federalistične zveze in ako bi se ta posest uporabljala v zadovoljevanje nezadovoljnih strank?“ — S tem je „N. Fr. Presse“ povedala na ves glas, da je novi program tak, da boče varoval „narodno posest“ naših Nemcev! In menda ne treba naglašati posebej, koliko neopravičenih in naravnost drznih zahtev spada pod ta naslov naših Nemcev. Kar-koli so si priavojili od družih narodnosti, bodisi zvijačo ali nasilstvom — torej po nepošteni poti — in kar ti naredi zahtevajo po božjih in človekih postavah, da se jim zopet povrne — vse to je nemška „narodna posest“,

razlog“. Zakaj bi i mi ne bili za kak tak razlog? — Ako sme „štreberstvo“ služiti za olajšujoči razlog lahkomišelni blebetavosti, onda sme pač naš „jezični doktor“ zahtevati, da se ta, posebno pri njem jako tehtni olaj-ujoči razlog jemlje v poštev; kajti on dela skoro s „nepremagljivo silo“, ko v njem vzraslo „štreberstvo“ oživlja potrebo za — govorjenje.

Človek, kojega duševni obzor ne sega dalje nego ozki rob njegovega doktorskega klobuka, ima, ko se govori o pedagogiki, umetnostih in vedah, dolžnost — molčati. Nekaj kaki vedi izposojenih izrazov in oduren temperament ne dajeta še pravice, da bi se občinstvo dolgočasilo s kakim govorom, in to gotovo tudi tedaj ne, ako bi sicer tudi veljala njegova ocenitev na katoliškem vseučilišču izobraženega akademika.

To pravico, ne formalno, ampak tako-rekoč po običajih nastavšo, daje nam samo strokovno znanje ali pa — duhovitost. Kar se pa tiče slednje v našem javnem življenju, postane mi moja pravica o njej govoriti, nolenti volenti dolžnost, da — molčim.

Simplicissimus.

koje ne bi se smel doteknuti nikdo. Ta nemška „narodna posest“ znači za nas večno krivico. To je gola resnica in iz te resnice morajo izercpiti naši zastopniki pouk za njih bodoče postopanje. Po našem mnenju postaviti se morajo naši poslanci na stališče, z ozirom na naše narodne koristi jedino korektno, da je bolje iti v opozicijo, nego da bi se svojimi glasovi pomagali čuvati nemški narodno posest, odnosno izvrševati program, kojemu je namen čuvati to posest. Časi so resni in zato nam je tem nujneša potreba, da se zavedamo vsi do zadnjega — v prvi vrsti pa gospodje poslanci — velike nevarnosti, ki preti ne le našemu narodnemu napredku, ampak tudi našemu obstanku. Če tudi smo se morda kedaj zamerili kateremu naših zastopnikov, vendar smo uverjeni, opirajoč se na njihovo rodoljubje, da bodo poštevali tudi naš glas: bodite previdni in postopajte tako, kakor vam veleva vaša narodna vest, ne pa kakor bi zahtevali morebitni „ozirni“. Veseli nas, da v tem pogledu soglašajo z nami tudi odlični rodoljubje ljubljanski. V nedeljo je zborovalo namreč v Ljubljani „Slovenske društvo“ in je ob tej priliki gosp. dr. K. vitez Bleiweis omenjal snovanja nove večine nastopno:

„Sedanji politični položaj je tak, da ne moremo molčati. Na Dunaji vrše se neki pogovori in vse kaže, da se hote narodnostna vprašanja potisniti v kot. Kakšne posledice bi to imelo za nas, to je lahko misliti. Teško se bode grofu Taaffe-u posrečilo združiti v trajno večino tri velike klube, ki imajo vsak druge težnje. Hohentwartov klub, v katerem so naši poslanci, hoče se potisniti v kot. Če se bode delalo tako naprej in se bodo res na stran potisnila narodnostna vprašanja, potem pač našim poslancem ni več mesta v klubu, ki bi podpiral tako vladu. Slabe so narodnostne razmere na Kranjskem, še slabše pa drugod: Slovenec je tako rekoč brez prava. Naši poslanci niso odločno izpolnjevali svoje dolžnosti, tako laviranje, kakor dosedaj, ni nam prineslo nobene koristi, dosegli nismo nobenih uspehov. Ako so složni naši poslanci, tudi v opoziciji lahko kaj dosežejo! Dognati bode treba sedanji sistem vlade ad absurdum. Ko je l. 1879. nastopil vlado grof Taaffe, bilo je njegovo geslo ravnopravnost vseh narodov. Zdaj ni več govora o tem, gleda se le, da se tira naprej državni vož, naj že bode kakorkoli hoče. Naši poslanci, posebno oni iz Primorja in Štajerskega, naj stopijo močito na noge.“

Govornik je predlagal nastopno resolucijo: „Slovensko društvo“ naj izreče: Ako bi sedaj se vršela pogajanja mej grofom Taaffe-om in tremi velicimi strankami se končala tako, da bode v bodoče vlada prezirala slovesno proglašeno načelo dejanske ravnopravnosti vseh avstrijskih narodov, pričakuje narodna stranka, da bodejo vsi slovenski državni poslanci gledé krivic, katere se še vedno godé rojakom našim v vseh slovenskih pokrajinah, ostavili sedanji tabor ter složno postopali proti vladi, katera noče spoštovati nam po ustavi zajamčenih pravic.“

Včeraj se nam je že pokazala jedna znamenita črta iz dogovora, ki se ima skleniti in ki potrjuje v polni meri našo bojazen. Vesti, došle z Dunaja, javljajo namreč, da odatopi dosedanji predsednik zbornice, dr. Smolka. S tem bi bila spolnjena prearčna želja levičarjev, kajti skoro gotovo je, da na Smolkovo mesto stopi levičar baron Chlumetzky.

Vnanje države.

Na Bolgarskem vlada nasilje. Kakor so pa nasilniki sploh v večnem strahu, da jih danes ali jutri narod ne telebi v propad, zrušivši njihova pogubna dela, tako se tudi slavni Stambulov boji, da se zruši njegova in njegovih zaščitnikov moč, kar čez noč. Zato se je zmisil, da treba promeniti bolgarsko ustavo v zmislu, ugodnem njegovim

nasilnim namenom. Ta namera Stambulova vzburla je vse poštene Bolgare.

O namerovani promeni ustave na Bolgarskem piše v Carigradu izhajajoči list „Novini“: „Stvar je prišla tako nenadoma, da smo bili vsi kar osupnjeni. Narod čuti, da je Stambulov stegnil roko po njega (naroda) najsvetejšem pravu. Hišni gost ne more premeniti hišnih običajev ter jih zameniti svojimi, sicer ostane v njej večni tujec. A princ Koburg na Bolgarskem ni drugo nego gost v tuji hiši! Ko je narod bolgarski pred 14 leti počel živeti novo življenje, prva želja je bila vsakemu Bolgaru, da dobi pravoslavnega kneza za vladarja. Jokal sem in z mano mnogi drugi — ko je pri sestavljenju trnovske ustave obveljal §. 38, kateri ne zahteva od prvega bolgarskega kneza, da bodi pravoslavne vere — notodanje razmere so zahtevale tako. Tolažila nas je pri tem misel, da bodo saj otroci kneževi pravoslavne vere. Od takrat je prešlo 14 let; mi stareji odhajamo v večnost in poneseemo seboj v grob nado, da ugleda narod bolgarski staro krono Borisovo na glavi svojega kneza. Narod čuti globoko žaljenje njegove vere in uverjen je do dna duše, da svečeništvo bolgarsko zastavico vse svoje sile v obrambo časti, dostojanstva in prava svojega naroda.“

Samostalnost Irske je prva točka v programu sedanje vlade angleške. Dne 6. p. m. predloži Gladstone parlamentu svoj načrt o irski samoupravi. Gladstone hoče, da irski zastopniki ostanejo v državnem parlamentu v Londonu, tudi če dobi Irska svoj lastni parlament.

Različne vesti.

Za one naše naročnike, ki so nam še na dolga naročnino za minolo leto, pridejali smo današnji številki listke, koji jim povedo, kako velik je njihov dolg. — Mi smo gotovo gledé na naše naročnike obzirni do skrajnosti, ali slednjič moramo misliti tudi na koristi in na obstanek našega, gotovo slovensko-narodnega podjetja. Tudi naši obzirnosti so predčrtan gotove meje. Zato pa prosimo najljubnejše, da omenjeni naročniki takoj store svojo dolžnost. To je poslednji naš poziv!

Kanonikom tržaške stolne cerkve je presv. cesar imenoval č. g. I. Buttignonia dosedanjega kateheta pri č. sestrah Benediktinarah v Trstu.

Iz državnega zbora. V včerajšnji seji poslanske zbornice vsprejeli so poglavje proračuna „Javna varnost“. Glede na pritožbe, kako izvršujejo oblasti pravo o društvih in zborovanjih, rekel je vladni zastopnik, dvorni svetnik Czapka, da v posamičnih slučajih oblasti res niso postopale primerno, a iz tega se ne da sklepati, da bi postopale nepravilno v obče. Prikazadevanja delavcev za izobrazbo se ne ovirajo. Vlada je vsem jednako pravična, ne glede na osebo, narodnost ali vero. — Česki posl. Zucker je položil svoj mandat, ker je bil obsedel mej dvema stoloma: niso ga hoteli imeti ni Staro-ni Mladočehi.

Svoji k svojim! Piše se nam: V obče je znano, da imamo tu v Trstu svojo „Posojilnico in hranilnico“, registrovano za drugo z omejenim poroštvo. Imamo toraj lasten denarni zavod, kakoršnjega smo potrebovali zelo in za katerega ustanovitev se je pisalo že pred leti v „Eдинosti“ in tudi po družih naših listih.

Mi imamo tu v mestu in okolici več rodoljubov, koji pozdravljajo z veseljem vsako novoustanovljeno narodno podjetje. Mnogo pa je takih rodoljubov, ki se prav nič ne brigajo za obstoj takih podjetij, kakor da bi se ista magla vzdrževati kar tako sama po sebi! — Istotako je „Posojilnico in hranilnico“ v Trstu. — Iz gotovega vira nam je znano, da se v imenu zadružnikov tega našega denarnega zavoda ne najdejo imena prvih okoličanskih, in marsikakega mestnega rodoljuba-

veljaka! — Kako naj napredujemo potem? V imeniku udov ljudske banke Tržaške („Banca popolare Triestina“) pa se najdejo imena skoraj vseh okoličanskih veljakov. No, do pred letom bili so isti v tem opravičeni, ker nismo še imeli lastnega enacega zavoda, ali sedaj bi se morala vendar predrugačiti ta stvar! V načelnstvu „Tržaške pos. in hranilnice“ sedé gospodje-možje, koji uživajo največje zaupanje med našim občinstvom. Čemu toraj ne podpirati tega zavoda, čemu ne delovati v njega prosep?!

Izmed okoličanskih društev se je posluževalo našega denarnega zavoda doslej menda le „Rojansko posojilno in konsumno društvo“, bodi-si da je ulagalo hranilne uloge, ali jemalo posojila, in menda tudi krčmarško društvo svetoivansko. Kakor nam je iz gotovega vira znano, posluževalo se bode odlej našega denarnega zavoda tudi „Rojansko pogrebno društvo“.

Slava toraj Rojančanom in Svetoivčanom! Oni so bili prvi, kateri so spoznali, da moremo vspešno napredovati le po izreku, „Svoji k svojim“!

Upamo, da bodo Rojančane in Svetoivčanane posnemala vsa druga društva okoličanska, izmed katerih stoji nekatera na jako trdnih nogah. Kakor je razvidno iz dotičnega oglasa v zadnjem „Novičarju“, ima „Tržaška posojilnica in hranilnica“ svoje uradne ure vsaki dan od 9--12. ure dopoldne, ter vsaki ponedeljek, sredo in četrtek od 3--5. ure popoldne.

Te ure so povsem primerne, da se more naše občinstvo posluževati našega denarnega zavoda. Upati je, da bode upravitelj določiti novih uradnih ur posledica ta, da se bode jela razovitati naša „Tržaška posojilnica in hranilnica“!

Novoga zagovornika dobil je naš mestni magistrat v predalih lahonskega lista „Il Cittadino“. Dosedaj sta ga namreč stalno zagovarjala samo „Indipendente“ in „Piccolo“, za kar sta brez dvojbe pridno zobala iz znanih skrivnih jaslí, dočim je večer nagajalec „Mattino“ — kateri, mimogredé bodi rečeno, zoblje iz družih jaslí — mlatil prazno slamo, to je: dokazoval je magistratovcem nedostanosti in grehe, s kojimi polné svoj meh, razsipajoč po nepotrebnem mestni in občinski denar. Brez dvojbe ni delal tega „Mattino“ iz lastnega prepričanja, temveč, kakor nekateri trdè, da se prikupi tam v rumeni hiši ter po tej poti nekako zasluži svojo nagrado. Prepričanja bi zastoj iskali pri teh ljudeh, kakor kristjanske vere pri Turku. Saj poturica in renegat nimata svojega prepričanja! Ako bi mu hotel magistrat nakloniti najmanjšo podporo iz svojega rezervnega zaklada, gotovo bi lahko zaprl sapo tudi temu oficiju, kakor jo je zaprl „Cittadino“, ki se je prelevil v njega zagovornika. Mestna gospoda ima torej sedaj tri glasila, ki pred lehkovernim ljudstvom pojó njemu slavo ter opisujejo kot belo in lepo vsako najčrnejšo in najnepriemernejšo njega ukrenbo. Čestitamo!

Za družbo sv. Cirila in Metoda so darovali dne 25. decembra v kavarni „Austria“ v Ljubljani en Ljubljčan pa dva „Mandarjerja“ 1 gld. — Na licitaciji prodane lampe v žitarnici se je dobilo 6 gld.

Za podružnico družbe sv. Cirila in Metoda na Greti so nabrali nekateri Openški pevci in prijatelji iz hvaležnosti in v proslavo svojega izbornega pevovodje — in sicer izpod cepecev njegovih „Mlatičev“, pika pok — 4 gld. 50 kr.

V isti namen sta uplačala Matija Cuban in I. Potočnik v Barkovljah vsaki 50 novč. kot kazen radi „neumestnih norčij“. Skupna svota 1 gld. se prišteje znesku za pokroviteljno „Adrije“. Gosp. S. M. iz Barkovelj je daroval v isti namen dne 15. t. m. 1 gld. in sicer v spomin na srečen izid pogumnega lova. V pušici „Rojanskega posojilnega in konsumnega društva“ se je nabralo 4 gld. 85 kr.

Pevsko društvo „Adrija“ v Barkovljah je imelo v nedeljo 15. t. m. v krčmi obrtnjskega društva svoj „pevski večer“ katerega so se udeležili člani v polnem številu. Plo-

se je jako dobro, in morali so je ponavljati več zborov na obče zahtevanje občinstva. Želimo si še več enakih večerov.

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu priredi v nedeljo, dne 5. februarja veselico s petjem, igro, deklamacijo in plesom v zgornji dvorani „Zadružne krčme“ v Rojanu. Program prinesemo v kratkem.

Pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku napravi dne 2. februarja t. l. veselico s petjem, tamburaajem, igro in plesom.

Pevsko društvo „Danica“ na Kontovlju priredi dne 12. februarja t. l. veselico. Natančnejši program objavi se pozneje.

Veteransko društvo bode imelo v soboto, dne 21. januarja, svoj ples v gledališču „Armonia“. Sodeč pa pripravah, obeča ta ples postati izredno sijajnim. Kakor čujemo, so se razposlala vabila v velikem številu in ni dvomiti, da bode ples veteranov jedna najživahnejših veselic predpustne dobe.

Veliki ples „Trž. pod. in bralnega društva“ sponesel se je izborni, kajti privabil je toliko občinstva v redutne prostore v gledališču „Rossetti“, da je kar mergolelo. Ples se je vršil v izbornem redu, tako, da so se pohvalno izražali celo drugorodci. To je gotovo v čast društvu, a še v večjo čast je članom tega društva, okolnost, da tako lepo spoštujejo svojega predsednika, kar so na sijajen način dokazali uprav ta večer. Tako je prav: le tam, kjer vlada mejsebojna bratovska ljubezen in zajedno spoštovanje do „glave“ možno je vspešno delovanje. Svojo ljubezen do predsednika pa so skazali člani „Trž. pod. in brl. društva“ s tem, da so mu poklonili, mej odmorom v ožjem krogu članov, zlato verižnico s spominskim napisom.

Mesto postrežnice za otr. vrt „Družbe sv. Cirila in Metoda na Greti“ je razpisano. Prednost imajo oženjeno prosilke brez otrok. Oglasiti se je pri prvomestniku podružnice na Greti.

Ogenj je nastal predčeranjim na štirih krajih mesta. Pri razsajavi silni burji je pač šteti v veliko sredo, da so na vseh štirih krajih zamorili ogenj že v kalu, sicer bi bila lahko nastala grozna nesreča.

V najem se dá jedna prostorna soba v prostorih otroškega vrta v Rojanu. Oglasiti se je pri odboru podružnice „Družbe sv. Cirila in Metoda na Greti“.

Zopet otrok zgorel. 4letno Marijo Gustinčič iz Barkovelj pustili so stariši pred kratkim samo doma. Otrok se je približal peči in jedna sama iskrica vžgala mu je obleko. V malo minutah je bilo vse truplo polno opeklin. Deklico so prenesli v bolnico, kjer pa je umrla kmalu. Čas bi bil, da postanejo previdnejši naši ljudje, kajti take neprevidnosti jim provzročajo neizmerne žalosti in sitnosti pri oblastih.

Nenadna smrt. Neka 19letna deklica, Karolina Cesar, šla je minole nedeljo v gledališče plesat na ljudski ples. Po noči odpravila se je domov, a komaj je bila na ulici, zgrabi jo nenadoma slabost, tako, da se zgrudi na tla. Nekateri mimoideči so jej pomagali ter tekli iskat pomoči v zdravniško centralno postajo, od koder so prišli koj z nosilnico, na kateri so revico odnesli v bolnico, kjer je v ponedeljek jutraj umrla.

Vreme. Že štiri dni brije strašanska burja, kakoršne ne pomnijo ljudje že dolgo let. Sila njena je bila osobito v ponedeljek velika ter je bila kriva mnogim nesrečam na kopnem in po morju. V mestu in okolici je metala opeko (korce) raz strehe, lomila drevje ter metala ljudi kar ob tla. Po mestu so bile po nevarnejših krajih razpete vrvi za oprijemanje, ker sicer ni bilo možno dalje. Tudi po morju je imela svoj ples. Nobena ladija (niti parniki) ni mogla oditi niti priti. Blizu Pulja se je potopil lepi Lloydov parnik „Milano“, a k sreči so se rešili vsi mornarji. Poleg pomola sv. Karla se je tudi potopila neka laška ladija. Poleg vse burje vlada pa nenavaden mraz, kakoršnjega malokdo pamti. Te dni smo imeli od 5—10° pod ničlo. Če mi trpimo, tudi drugi niso na boljsem. V bližnji Gorici imeli so do 10° C. pod ničlo, v Ljubljani od 22—25°, Gradcu, na

